

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Soru Cevap

Afganistan ve Pakistan Güvenlik Güçleri Arasında Durand Hattı'nın İki Yakasında Yaşanan Çatışmalar

Soru: Afganistan ve Pakistan güvenlik güçleri arasında Durand Hattı'nın her iki yakasında zaman zaman saldırılar veya çatışmalar yaşanmaktadır. İki ülke arasında yaşanan bu saldırılarda onlarca insan hayatını kaybetmektedir. Taliban'ın Ağustos 2021'in ortalarında Afganistan'da iktidarı ele geçirmesinden bu yana iki ülke arasındaki sınır gerilimi tırmandı. Tırmanan bu gerilimin nedenleri nelerdir? Gerilim yerel mi yoksa dışsal nedenlerden mi kaynaklanıyor?

Cevap: Bu nedenleri netleştirmek için aşağıdaki hususlara bir göz atmak gerekiyor:

Birincisi: Afganistan ve Pakistan'ın tarihi ve coğrafi gerçekliği:

1- Afganistan ile Pakistan arasındaki kuzeydoğudan güneybatıya uzanan 2 bin 640 kilometrelik sınırı oluşturan "Durand Hattı", 1893'te o dönem İngiliz Hindistan'ı Dışişleri Bakanı Sir Mortimer Durand ile Afganistan Şahı Emir Abdurrahman Han arasındaki anlaşmayla belirlendi. Pakistan ve Afganistan'ın resmi sınırları olarak kabul edilen Durand Hattı, hattın iki yakasındaki Peştunları ikiye bölmüştür. Bilindiği gibi Pakistan ile Afganistan arasındaki sınır bölgesinde yaşayanların çoğunluğu Peştun Müslümanlarına mensuptur. Peştunlar, Afganistan'ın en kalabalık etnik grubudur ve nüfusunun yaklaşık yüzde 40'ını oluşturmaktadır. İki yüzyıldır Afganistan'ın tüm yöneticileri Peştunlardandır. Peştunlar, Pencaplılardan sonra Pakistan'ın en büyük ikinci etnik grubudur. Her neyse Afganistan, Durand Hattı'nı tanımamaktadır. Özellikle o dönemde İngiltere, Durand Hattı'nda bölgenin demografik, etnik ve aşiret yapısını dikkate almamış, İngiltere'nin sömürgeci çıkarları dikkate alınarak 12 Kasım 1893'te yapay bir şekilde çizilmiştir. Kendilerinden önceki birçokları gibi İngilizler, hem Persler hem de genişlemeye çalışan Hindistan hükümdarlarının yönetimini kabul etmeyen dağlardaki ele avuca sığmayan kabilelerin olduğu sınır bölgelerini kontrol etmek için mücadele etmişlerdir. 1839 ile 1842 yılları arasında Afganistan'a saldırısı sırasında korkunç bir şekilde yenilgiye uğrayan İngiltere, 1878'de Afganistan'a tekrar saldırıya geçmiş, ancak iki yıl sonra geri çekilmek zorunda kalmıştır. Fakat 1879'da Gandamak Antlaşması'nı imzalayan Afganistan yöneticileri yoluyla siyasi nüfuz elde etmiştir. Anlaşma uyarınca Afganistan, İslami Hindistan yarımadasında hüküm süren İngiliz sömürgeciliğine geniş topraklar kaybetmiştir. Afganistan yöneticileri, Afganistan'ın dış ilişkilerini İngiltere'nin deruhte etmesini kabul etmişler, dahası Afganistan'a sağladığı para yardımı karşılığında dış ilişkilerini sadece İngiltere ile sınırlandırmışlardır...

2- 20. yüzyılın ortalarına doğru iki ülkede (Afganistan ve Pakistan) ve politikaları üzerinde kontrolü ele geçiren İngiltere, Amerika'nın Pakistan'da tezgâhladığı askeri darbelerle nüfuzunu kaybedene dek hüküm sürmeye devam etmiş, monarşinin yıkılmasının ardından Afganistan'daki etkisini yitirmiştir. Daha sonra Sovyetler Birliği döneminde Ruslar, Afganistan'a hâkim olmuşlar ve 1979'un sonunda Afganistan'ı işgal etmişlerdir. Ancak korkunç bir şekilde yenilgiye uğrayan Ruslar, zelil ve aşağılanmış bir şekilde Afganistan'dan ayrılmak zorunda kalmışlardır. Amerika, Rusların yerini almak ve uydusu Pakistan ile Suudi Arabistan aracılığıyla Afganistan'da nüfuzunu yaymak için çalışmalara başlamıştır. Ardından 1996'da ilk Taliban hükümeti kurulmuş, 2001'deki Afganistan saldırısı ve işgaliyle ilk Taliban hükümeti Amerika tarafından yıkılmıştır. Ancak 20 yıl ülkeyi işgal ettikten sonra Amerika'nın 2021'de aşağılanmış ve askeri olarak yenilmiş bir şekilde Afganistan'dan ayrılması sonrasında Taliban Hareketi 15 Ağustos 2021 tarihinden itibaren yeniden iktidarı devralmıştır.

İkincisi: Afganistan ve Pakistan arasındaki son çatışmalar:

1- Taliban Hareketi, Ağustos 2021'de Doha anlaşması uyarınca Amerika'nın Afganistan'dan ayrılması sonrasında Kabil'de iktidarı ele geçirince, Pakistan'ın sınır önlemlerini daha yüksek sesle reddetmeye başlamış ve sınır provokasyonları, fiili sınır hattının iki yakasında taraflar arasında baskın durum haline gelmiştir. Bu sınırlar, geçmişte durdurulmadan sınırı kolayca geçen Afgan mülteciler ve Peştun aileler üzerine uygulanan ciddi baskılarla zaman zaman ısınmış, kaynama noktasına gelmiş, buna sınırların açılması, insanların ve malların geçişine izin verilmesi için kurbanların verildiği çatışmalar eşlik etmiştir. Ardından Pakistan, baskıları artırmış ve tarihte ilk kez Afganlara giriş vizesi koymuştur. Pakistan'ın sınıra 3 metre yüksekliğinde tel örgü çekmesi, bu gerilimi daha da tırmandırmış, hem malların ve insanların geçişini kontrol etmek hem de "teröristlerden" korunmak gerekçesiyle yüzlerce kilometrelik çit çekilmesine yüz milyonlarca dolar harcanmıştır. Dolayısıyla iki ülke arasında sınır bölgesinde yaşanan çatışmaların ve gerginliğin nedenlerinden biri de tel örgüdür. Bu yüzden Taliban hükümeti, yaklaşık yüzde 90'ı tamamlandıktan sonra Pakistan güçlerinin iki ülke arasında yaklaşık 2.700 km'lik sınıra tel örgü çekmeye devam etmelerini engellemiştir. Devrilmeden önce Eşref Gani hükümeti, tel örgü çekilmesini kabul etmişti. Taliban hükümetinin, tel örgü çekilmesini tamamlamak isteyen Pakistan güçlerine karşı çıkması, aralarında çeşitli sınır bölgelerinde çatışmalar yaşanmasına neden olmuş, ölenler ve yaralananlar olmuştur. Güneydeki Host vilayetindeki aşiret lideri Mina Gul Zadran, bölgedeki bu durumu şu sözleriyle ifade etmiştir: "Taliban Hareketinin pozisyonu, sınırın her iki tarafında yaşayan aşiretlerin doğasıyla uyumludur. Çünkü tek bir kabilenin, örfün, dinin ve toplumun bir araya getirdiği bir aşiretin insanları arasına çit çekmek mümkün değildir. Her iki taraf arasında ailevi ilişkiler var ve bu nedenle aşiretler baştan beri çit çekilmesine razı değillerdir, ama hiçbir şey de yapamadılar. Eşref Gani hükümeti, çit çekilmesi konusunda Pakistan'la anlaşmaya vardı. Ancak Taliban Hareketi, aşiretlerin kendisi için ne kadar önem arz ettiğini biliyor ve tüm gücünü bu kabilelerden alıyor ..." (19.04.2022 el-Arab el-Cedid)

2- Böylece özellikle de Pakistan, iktidardaki Taliban Hareketi'ne Pakistan Taliban Hareketi'nin Pakistan ordusuna yönelik saldırısını engellemediği suçlaması yöneltince, iki ülke arasındaki ilişkiler daha da kötüleşti. Ardından Pakistan, Pakistan Taliban Hareketi'nin savaşçılara ait oldukları gerekçesiyle Afganistan içindeki bazı bölgeleri bombaladı ve iki taraf arasındaki tartışma iyice büyümeye başladı. Taliban, Pakistan'ı, Kabil'de El Kaide lideri Eymen el-Zevahiri'nin hayatını kaybettiği hava saldırısında olduğu gibi Afganistan'ı bombalayan Amerika'nın insansız hava araçlarına hava koridoru sağlamaya devam etmekle suçladı. **"Taliban Savunma Bakanı Vekili Molla Muhammed Yakub Mücahid, Pakistan'dan hava sahasını Afganistan'a karşı kullanılmasına izin vermemesi gerektiğini söyledi. Geçen ay El-Kaide lideri Eymen ez-Zevahiri, Afganistan'ın başkenti Kabil'de ABD'nin insansız hava aracı (İHA) ile düzenlenen saldırıda hayatını kaybetti. Mücahid, "Bizdeki bilgilere göre, bunların (İHA) Pakistan üzerinden Afganistan'a girdiğini belirtti."** (28.08.2023 BBC)

3- Pakistan'ın çıkarları, gerek içeride gerekse Afganistan'da Pakistan Taliban Hareketi'nin saldırılarına maruz kaldı. Bunun üzerine Pakistan ordusu, hareketin Afganistan'daki mevzilerine saldırı düzenledi. Nisan 2022'de Afganistan'ın doğusundaki Host ve Kunar eyaletlerine yönelik başlatılan hava saldırılarında 47 kişi hayatını kaybetti. Bu saldırılar, kaynağı Afganistan ile sınır bölgeleri olup Pakistan'ın iç kesimlerini hedef alan ve Afganistan topraklarında kolayca ve engelsiz bir şekilde hareket eden silahlı kişilerin Veziristan bölgesinde 7 Pakistan askerini öldürdüğü saldırılara bir yanıtı. Taliban hükümeti, bu tür saldırıların tekrarlanması durumunda sessiz kalmayacağı ve güçlü bir şekilde karşılık vereceği konusunda Pakistan hükümetini uyardı. Pakistan Taliban Hareketi ile Pakistan hükümeti arasında Afgan hükümetinin arabuluculuğunda 26 Haziran 2022'de Kabil'de ateşkes anlaşması imzalandı. Ancak Pakistan, 2014'te askeri okulda 126 öğrencinin hayatını kaybettiği katliamın sorumlusu olarak gördüğü hareketin liderlerinden birini ve üç yoldaşını Ağustos 2022'de öldürünce anlaşma bozuldu. Bunu, tarafların diğer operasyonları izledi... En son çatışmalar, 15 Aralık 2022'de meydana geldi. Pakistan ve Afgan sınır güçleri arasında bir haftadan kısa bir süre içinde ikinci kez çıkan çatışmalarda 16 Pakistanlı sivil yaralandı. En yoğun geçiş noktalarından biri ve önemli bir ticaret yolu olan Çaman sınır kapısı, bir hafta süreyle

geçişlere kapatıldı. Bunun üzerine iki ülkenin üst düzey askeri ve sivil yetkilileri, iki ülke arasındaki sınır bölgelerinde iki tarafın güçleri arasında çok sayıda silahlı çatışmaya ve karşılıklı saldırıya tanık olunduğu ve Pakistan'ın o günlerde sınır kapılarını geçici olarak kapattığı gerginliğin ardından iki ülke sınırında barış ve istikrarı tesis etme çabalarını ve mekanizmasını görüşmek üzere 20 Aralık 2022 tarihinde Pakistan-Afganistan Dostluk Kapısı'nda bir araya geldiler. Ancak görüşme başarısızlıkla sonuçlandı ve işe yarar hiçbir sonuç elde edilemedi!

Üçüncüsü: Bu çatışmaların motivasyonu ve iki ülke arasındaki sıcak gerilimin nedeni:

Bunun cevabı, iki önemli hususun, Pakistan ve Amerikan'ın Taliban'a yönelik baskı ve provokasyonlarının incelenmesini gerektirmektedir:

1- Pakistan rejiminin baskı ve provokasyonları:

A- Pakistan'ın Afganları kısıtlamak, hareketlerini engellemek, Afganistan'ı bombalamak, sınıra tel örgü çekip oldubittiye getirmek, sınır ve güvenlik tesislerini ciddi şekilde güçlendirmek gibi, sınırlarında Afganlara yönelik provokasyonları, Afganistan'da iktidardaki Taliban Hareketi'ni misilleme yapmaya itmiştir. Bombardımanlara top atışlarıyla karşılık vermiş, Pakistan ordusunun sınıra çektiği tel örgülerin bazılarını sökmüştür. Bu nedenle aralarında pek çok sürtüşme, sıcak çatışma ve gerilim yaşanmış, tarafların parmakları sürekli tetikte olmuştur.

B- Yine Pakistan ordusunun Pakistan'da Peştunlara karşı savaşı, sınır hattını Afganistan içine taşımak gibi diğer hususlar ve geçmişte durdurulmadan sınırı kolayca geçen Afgan mülteciler ve Peştun ailelere yönelik ciddi baskılar, galeyana yol açmış, buna sınırların açılması, insanların ve malların geçişine izin verilmesi için kurbanların verildiği çatışmalar eşlik etmiştir. Ardından Pakistan, kısıtlamaları artırmış ve tarihte ilk kez Afganlara giriş vizesi koymuştur...

C- Molla Muhammed Yakup'un yukarıda açıklamasında belirttiği ve Kabil'de El Kaide lideri Eymen El Zevahiri'nin yaşamını yitirdiği hava saldırısında olduğu gibi Pakistan rejiminin, Afganistan içindeki hedefleri bombalayan Amerika'nın insansız hava araçlarına hava koridoru sağlaması bu gerilimi daha da tırmandırmıştır.

2- Amerikan'ın Taliban rejimine yönelik baskıları:

A- Afganistan'daki Taliban yönetiminin uluslararası alanda tanınmamasını ve oldubitti bir yönetim olarak kabul edilmesini sağlamak. ABD, uluslararası tanınmanın olabilmesi için pek çok şart koştu. Uluslararası tanınma, Taliban yönetimi için demoklesin kılıcı haline geldi. Bir avuç Afgan seküleristin ve eski Amerikan ajanlarının iktidara ortak edilmesi, kadın hakları, yapay talepler gibi uluslararası koşullara bağlı kalması gerektiği belirtildi ve bu konuda Taliban Hareketi'ne saldırıldı...

B- Afganistan'a ait yurt dışında tutulan fonlara el koymak ve yeni hükümetin bu fonlara ulaşımını engellemek, hatta bir kısmını hükümet dışı yollarla yani Taliban yönetimini zayıflatmak için harcamak. Afganistan'da Batı ile bağlantılı sivil toplum örgütleri kurulması talep ve girişimleri de bu baskı arasında yer almaktadır.

C- ABD, Hindistan sınırlarını Pakistan tarafından güvence altına alarak Hindistan'ın Çin'e odaklanmasını istemektedir. Bu da Pakistan'ın Afganistan sınırındaki olaylarla oyalanmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla Pakistan-Afganistan cephesi yatışmayacaktır, ama Hindistan'ın Çin'e yoğunlaşması nedeniyle Pakistan-Hindistan cephesi yatışacaktır...

3- Amerika ve Pakistan'ın Taliban'a yönelik baskıları, özellikle 11 Nisan 2022'de Şahbaz Şerif'in iktidara gelmesinin ardından artık Pakistan'ın Amerika'ya çok sadık bir rejim haline geldiği ve

Devletinde Allah'ın indirdikleriyle hükmetmekten uzak durmasından kaynaklanmaktadır. Bu husus bilinmez değildir, basiret ve feraset sahibi aklı başında herkes tarafından bilinmekte, hissedilmektedir.

Amerika tarafından bu çatışma ve çekişmelerle oyalanan, Müslümanlar arasındaki savaş suçunun farkında olmayan, bu çatışmaları alevlendiren ve art niyetli emellerine ulaşmak için gerçek düşmanları olan Amerika'nın istismarına uğrayan, Hindistan'a aldırış etmeyen Afganistan ve Pakistan'a yakışan, aralarındaki İslami kardeşlik ilişkilerini daha da derinleştirmek, küfrün başı Amerika ile ülkemizde emelleri olan diğer sömürgeci kâfir ülkelerle bütün ilişkilerini kesmek ve Hilafeti kurmak için çalışanların nusret çağrısına yanıt vermektir. O zaman İslam ve Müslümanlar izzet bulacak, küfür ve kâfirler de zillete düşeceklerdir.

H.06 Recep 1444
M.28 Ocak 2023